

Besluit van gedeputeerde staten van Zuid-Holland van 8 december 2020, PZH-2020-757978429, DOS-2020-0008102, tot vaststelling van het Maatregelenpakket erfgoedlijnen 2021

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

Gelet op artikel 3 van de Algemene subsidieverordening Zuid-Holland 2013 en artikel 1, sub c, van de Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland;

Overwegende dat de provincie Zuid-Holland conform het Coalitieakkoord 2019-2023 Elke dag beter. Zuid-Holland door gaat met erfgoedlijnen;

Besluiten:

Vast te stellen het “Maatregelenpakket erfgoedlijnen 2021”.

De provincie Zuid-Holland zet zich conform het Coalitieakkoord 2019-2023 Elke dag beter. Zuid-Holland in voor het behoud en beleefbaar maken van erfgoed voor publiek. De provincie richt zich hierbij op zeven erfgoedlijnen in de provincie Zuid-Holland zoals opgenomen in de Omgevingsvisie Zuid-Holland. De erfgoedlijnen bestaan uit de volgende objecten en elementen:

Atlantikwall

De erfgoedlijn Atlantikwall bestaat uit het samenhangende complex van bunkers/ bunkercomplexen, tankgrachten, maar ook zogenaamde zachte resten, die langs de kust zijn gebouwd of benut als onderdeel van de Atlantikwall. Deze Duitse linie had als doel de geallieerden buiten Nederland te houden en zo een tweefrontenoorlog te voorkomen. Zwaartepunten in Zuid-Holland zijn onder meer de Festung Hoek van Holland, de verdedigingswerken in/ bij Den Haag/ Scheveningen, Katwijk en Noordwijk en enkele verdedigingswerken op de Zuid-Hollandse eilanden Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee.

Naar aanleiding van de kwaliteitsslag erfgoedlijnen ligt de nadruk op betere benutting van het bestaande en reeds ontwikkelde door de inzet van publieksbereikvergroten en verbindende maatregelen en minder op nieuwe ontwikkeling.

Goeree-Overflakkee

De erfgoedlijn Goeree-Overflakkee wordt bepaald door de elementen die te maken hebben met de rol van het water. Het gaat dan vooral om de havenkanalen met de omliggende cultuurhistorische landschapselementen (zoals de ringdijken, de kreken, uitwateringssluizen e.d.), de liniedijk en de verdedigingswerken in Ooltgensplaat, enkele monumentale objecten zoals de Vuurtoren en de cichoreifabriek Ceres in Ouddorp, tracégedeelten van het aan de havenkanalen verbonden voormalige RTM-tramnet, elementen die te maken hebben met de Watersnoodramp 1953 en enkele historische elementen in Middelharnis die herinneren aan de geschiedenis van de visserij (Menheerse werf).

De focus ligt op de doorontwikkeling/kwaliteitsimpuls van de erfgoedlijn in twee bewegingen: omhoog (een weider perspectief; focus op het hogere schaalniveau en samenhang (objecten, de dorpen en polders en dijken) en vooruit (toekomstige ontwikkelingen als energie, klimaatverandering, toerisme, uitbreiding woongebieden)). Daarnaast blijft het vergroten van het publieksbereik prioriteit, naar de eigen inwoners, maar ook naar tijdelijke bezoekers, zoals zakelijke bezoekers, toeristen en recreanten.

Landgoederenzone

De erfgoedlijn Landgoederenzone bestaat uit buitenplaatsen, landgoederen en kastelen, waaronder de landhuizen met hun tuinen en parken, en gerelateerde objecten zoals oranjerieën, koetshuizen en portierswoningen. De Landgoederenzone loopt geografisch langs de binnenduinrand, op de strandwallen tussen het Westland tot en met Noordwijkerhout en Hillegom en langs de trekvaarten Vliet en Haarlemmertrekvaart. De buitenplaatsen, landgoederen en kastelen in de Landgoederenzone zijn meestal voorzien van ruimtelijke bescherming, zoals een landgoed- of kasteelbiotoop.

Onder de noemer *Hollands Buiten* werkt de erfgoedtafel aan het behouden en verbeteren van de landgoederenzone, het realiseren van economische dragers en het vergroten van de herkenbaarheid en samenhang tussen de landgoederen. Met het visiedocument *Hollands Buiten, ruimtelijk beeld voor de landgoederenzone* wordt gewerkt aan het realiseren van deze ambities, onder het motto:

'Hollands Buiten, verassend rijk aan cultuur, historie, natuur en rust'.

Limes

De erfgoedlijn Limes volgt het historische tracé van de Romeinse Limes (de Limes), langs de Oude Rijn. De erfgoedlijn bestaat uit archeologische resten van forten (castella), wachttorens en burgernederzettingen (vici), verbonden door de Limesweg. Daarnaast behoren de Vliet (Fossa Corbulonis / Corbulogracht) en Forum Hadriani (Civitas Cananefatium) tot de erfgoedlijn Limes. Ter voorbereiding op de mogelijke nominatie van de Romeinse Limes tot UNESCO werelderfgoed, wordt bij de ontwikkeling van de erfgoedlijn ingezet op de Oude Rijn als Romeinse Waterbaan, met de Romeinse schepen van Zwammerdam als merk van de Zuid-Hollandse Limes en met gevisualiseerde en beleefbare castella, die door routes over land en water zichtbaar en beleefbaar met elkaar worden verbonden en ingebed in een voor de recreant en toerist interessant Romeins aanbod.

Oude Hollandse Waterlinie (OHW)

De erfgoedlijn Oude Hollandse Waterlinie bestaat uit elementen die het functionele defensiewerk uit de periode 1672 belichten. Het gaat daarbij om de inundatiekommen en inundatiegebieden. Dit zijn de gebieden die om militair tactische redenen onder water konden worden gezet. Het waterpeil werd zo gekozen dat het gebied noch begaanbaar, noch bevaarbaar was. Daarnaast behoren de stedelijke vestingen, de dijken en kades langs de rivieren en rond de te inunderen polders, de inundatiesluizen, forten en schansen tot deze erfgoedlijn.

In het kader van de kwaliteitsslag erfgoedlijnen is een actualisatie van de gebiedsvisie Oude Hollandse Waterlinie 2022 gemaakt dat dient als eindbeeld voor de erfgoedlijn. Hierin staan drie verhaallijnen centraal: de waterlinie van het rampjaar 1672, het grootschalige experiment van de inundatie en het strategisch landschap van de Gouden Eeuw stad en ommeland.

Trekvaarten (Trekvaart Haarlem - Leiden, Vliet, Schie en Delflandse trekvaarten)

De erfgoedlijn Trekvaarten gaat over de 'Intercity van de Gouden Eeuw' en het vertelt het verhaal van de voor de mens gegraven waterverbinding met trekschuiten- en jaagpadenstructuur. Het bestaat uit de historische transportassen tussen de opkomende Hollandse steden: het water en de oevers langs de trekvaartverbindingen Trekvaart Haarlem - Leiden, Vliet, Schie en Delflandse trekvaarten. Met het platform *Hollands Welvaren* wordt ingezet op de beleefbaarheid en benutting van deze historische vaarwegen. De trekvaart gebonden elementen worden teruggebracht en hersteld, trekvaarthavens (overstaphaltes/ knooppunten) worden benadrukt, het vaar netwerk wordt versterkt en er is meer publieksbereik en promotie van de erfgoedlijn.

Waterdriehoek

De erfgoedlijn Waterdriehoek wordt gevormd door Werelderfgoed Kinderdijk, de Biesbosch en de Drechtsteden en vertelt het verhaal van het water, mensen en machines in Zuid-Holland. De Waterdriehoek bestaat uit de volgende elementen: de rivieren Oude Maas, Merwede en Noord en hun oevers en dijken, historische waterstaatsobjecten zoals molens en gemalen, buitendijkse elementen als griendheuvelds en griendketen, eendenkooien en watergebonden industriële objecten als scheepswerven. De aandacht zal de komende jaren worden verlegd van afzonderlijke iconen naar verbinding tussen de iconen (van losse objecten naar lijn). De focus wordt minder gericht op recreatie/toerisme en meer op ruimtelijke kwaliteit (oeverkwaliteit). Er wordt voorrang gegeven aan fysieke, robuuste projecten. Centraal staat het maritiem-industrieel erfgoed.

Met de Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020 kunnen uitsluitend subsidies worden aangevraagd voor projecten uit het Maatregelenpakket erfgoedlijnen. In onderstaande tabel worden de projecten, partijen, subsidiebedragen en prestaties genoemd waarvoor subsidies kunnen worden aangevraagd in het kader van de Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020.

Atlantikwall			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Projectnaam	Prestaties
Stichting Biberbunker Oostvoorne	€ 60.000	Digitalisering Radarontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren van een Multi Media Wand (lengte 6.00m x 2.00m); • Inrichting van de tentoonstellingsruimte in bunkersfeer (verlichting, wand, vloer, deuren) voor minimaal 30 bezoekers.
Stichting Atlantikwall Museum Noordwijk	€ 35.000	Verbeteren veiligheid en benutting Atlantikwall Museum Noordwijk	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding reserveringssysteem kassa; • Herstellen grondkering bij nooduitgang; • Plaatsen 3 branddeuren bij toegangsgang S414; • Aanleg glasvezel en VOIP.
Stichting Stelling 33	€ 10.000	Breekbaar Landschap	<p>Ruimtelijke ingrepen in Westlandse stellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stelling 46: <ul style="list-style-type: none"> - Gangbaar maken en afsluiten pantserdeuren munitiebunker; - Apparatuur (4 beamers) t.b.v. tentoonstelling, o.a. op 3D wijze zichtbaar maken van de tankgracht. • Stelling 34: <ul style="list-style-type: none"> - Mimimaal 4x per jaar groenonderhoud toegangspad en rondom de aanwezige bunkers (via aanschaf en gebruik bosmaaier); - Verbeteren afsluiting munitiebunker; - Aanbrengen mobiel zonnepaneel voor verlichting. • Stelling 33: <ul style="list-style-type: none"> - Aanleg van een betonpad naar Stelling Steiger.
Stichting Stelling 33	€ 10.000	Cocondo in Residence	Via het concept 'Artists in Residence' gedurende 1 laagseizoen, mimimaal 6 kunstenaars de mogelijkheid bieden om te komen tot minimaal drie kunstwerken (waaronder in ieder geval een Tafelfotoboek over het verhaal achter de Atlantikwall, Cocondo, de Pilot en het Vinetaduin).
Stichting Europees Erfgoed Atlantikwall	€ 25.000	Bunkerdag 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Bij 95 bunkers de mogelijkheid tot fysiek dan wel virtueel bezoek mogelijk maken. • Uitgebreide randprogrammering van rondleidingen, theater, re-enactment, getuigenverhalen, tentoonstellingen,

			lezingen en wandelingen. Streven is 50 programmaonderdelen
Erfgoedhuis Zuid-Holland	€ 15.000	Atlantikwall-paspoort	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling van een fysiek Atlantikwallpaspoort (5.000 stuks) waaraan 10 tot 15 Atlantikwall-locaties deelnemen. • Stempels voor de deelnemende locaties.
Kleef & Koop	€ 11.000	Het verdwenen vliegveld	Realisatie van 5-delige documentaire met afleveringen van ca. 20 minuten, inclusief een trailer.
Stichting Atlantikwall Museum Scheveningen	€ 32.500	Wn 67	<ul style="list-style-type: none"> • Aanschaf en aanleg van een goed alarm- en beveiligingssysteem; • Waterdicht maken, koekoeken op metselen en inbraakwerend maken, achteruitgang creëren; • Onderzoek naar de aanwezigheid van een bruikbare bron in de waterbunker, zowel historisch als fysiek.
Stichting Atlantikwall Museum Scheveningen	€ 20.000	Audiogids Badhuisweg	<ul style="list-style-type: none"> • Een werkend audiosysteem in een de commandobunker 608 van het complex aan de Badhuisweg; • Een systeem dat het verhaal in meerdere talen (minimaal 3) aanbiedt.
Stichting Atlantikwall Museum Scheveningen	€ 26.300	Herplaatsing S3 kazemat	<ul style="list-style-type: none"> • Verplaatsing kazemat: De kazemat wordt naar een nieuwe locatie in de nabijheid verschoven; • Realisatie informatiepunt.
Bunquer	€ 60.000	B&B De Kommandeur	Uitvoering van het 'bunkerpark' concept uit 2020 waaronder 3 vervallen Atlantikwall-bunkers in overleg met subsidieverstrekker opknappen en inrichten voor hergebruik als Bed & Breakfast-accommodatie in één van de bunkers, met recreatief & licht educatief karakter in de andere twee bunkers
Goeree Overflakkee			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Projectnaam	Prestaties
Gemeente Goeree-Overflakkee	€ 200.000	Fort Prins Frederik, fase 2B	Gerestaureerde aanvullende werkzaamheden van de geschutstoren. Specifiek gaat het om meerwerk aan de muren en borstwering ten aanzien van extra stenen, metselwerk en herstel.

<p>Gemeente Goeree-Overflakkee mede namens de bewoners van Sommelsdijk</p>	<p>€ 220.000</p>	<p>Kwaliteitsimpuls havenkanaal Sommelsdijk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reconstructie van de historische (18e-eeuwse) kademuren(70m2) aan het Vingerling en restauratie van de Wilhelminabrug; • De geschiedenis van de toegang van het havenkanaal wordt beleefbaar gemaakt door: <ul style="list-style-type: none"> a) Het realiseren en plaatsen van een kunstwerk/ speelvoorziening nabij de Sashuisjes; b) Het realiseren en plaatsen van een kunstwerk nabij het gemaal/pomphuisje; c) Terugbrengen van het jaagpad (600 m2) langs het havenkanaal; d) Realiseren en plaatsen van een informatiepaneel over de historie.
<p>Gemeente Goeree-Overflakkee mede namens de dorpsraad Den Bommel</p>	<p>€ 34.000</p>	<p>Realisatie kreek- en landschapswandelroute Den Bommel</p>	<p>Gerealiseerde kreek- landschapswandelroute (12 kilometer) in Den Bommel waarbij tevens de bestaande dorpswandelingen in de kern worden verbonden, door realiseren en plaatsen van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een trekpontje; • 4 informatiepanelen bij opstappunten; • 2 markeringen/-borden op/bij de weg; • 2 rustbanken; • 2 prullenbakken; • Trap tegen de Molendijk; • Onderhoud; • Folder/brochure; • 25-30 educatieve belevings-elementen; • 9 km bewegwijzering volgens de gestandaardiseerde routemarkering.
<p>VVV Goeree-Overflakkee</p>	<p>€ 54.498</p>	<p>Communicatie, marketing, publieksbereik 2021</p>	<p>Versterkte inzet van de communicatie/marketing ter vergroting van het publieksbereik en bekendheid van de erfgoedlijn naar de inwoners zelf, maar ook naar de bezoekers van buiten het eiland. Nadrukkelijk wordt er een verbinding gelegd met toerisme en het stimuleren daarvan. Gerealiseerd worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erfgoedmagazine; • Erfgoedspecial Open Monumentendag (OMD); • Themaspecial erfgoed Ooltgensplaat;

			<ul style="list-style-type: none"> • Kerstspecial; • Publieksevenement erfgoedlijn GO tijdens OMD; • Ondersteuning, redactie incl. advertenties/ advertorials en beheer online-middelen; • Verknopen van de gerealiseerd 25-30 routes erfgoedlijn op visitgo.nl.
Landgoederenzone			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Activiteit	Prestaties
Stichting tot Behoud Historische Buitenplaatsen	€ 309.582	Restauratie van twee fruitmuren rond de rozentuin van landgoed Berbice	Restauratie van twee fruitmuren rond de rozentuin van landgoed Berbice.
Stichting Calorama Everwijn Taets van Amerongen	€ 12.705	Een aangepaste veilige en onderhoudsvrije brug naar de menagerietuin op landgoed Calorama	<ul style="list-style-type: none"> • Historisch onderzoek en ontwerp brug op basis van dit onderzoek; • Vervaardigen brugleuningen en hekjes incl. schilderwerk, plaatsen en afmonteren brugleuningen en hekjes en aanpassen/versmallen huidige brugdek
Stichting Middin	€ 11.000	Buitengoed Dorrepaal open voor publiek	<ul style="list-style-type: none"> • Een ruimte met een kantoorfunctie opknappen en inrichten als permanente expositieruimte; • Communicatie en informatievoorziening verbeteren, d.m.v. advertenties in lokale krant, een promotioneel videofilmje en het plaatsen van minimaal vier informatieve plaquettes over de historie van het landgoed.
Stichting Duivenvoorde	€ 12.535	Verborgene verhalen van landgoed Duivenvoorde	<ul style="list-style-type: none"> • Aanschaf, ontwerp en plaatsing 2 grote glazen informatiepanelen (ca. 2x3 meter); • Aanschaf, ontwerp en plaatsing 3 kleine glazen informatiepanelen; • Aanpassen app 'Buiten op Duivenvoorde'.
Erfgoedhuis Zuid-Holland	€ 35.675	Landgoedwandelen II – routes door het noordelijk deel van Hollands Buiten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen 1 lange (ca. 40 km) en 4 korte wandelroutes (samen ca. 30-40 km), incl. uitzetten, proefwandelen, vastleggen op kaart, opstellen teksten, vertalen naar EN, verzamelen/vervaardigen beeldmateriaal; • Productie en plaatsing 6 start- en informatiepanelen (d.m.v. aanpassing bestaande panelen of ontwikkeling

			<p>nieuwe)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanpassen website www.landgoedwandelen.nl, incl. cartografie, technische realisatie en plaatsen content; • Promotie, d.m.v. downloadbare folders, Z-Card en organisatie lanceringsmoment
Zuid-Hollands Landschap	€ 66.585	Oranjerie Huis te Warmond: restauratie Ronde tuin en park, cultuurhistorisch inrichtingsplan, vrijwilligersploeg	<ul style="list-style-type: none"> • Restauratie Ronde Tuin incl. padenstructuur en zichtlijnen; • Cultuurhistorisch inrichtingsplan entreegebied t.b.v. verbetering publieksbeleving en toegankelijkheid landgoed Huis te Warmond; • Opzetten vrijwilligersploeg tuinonderhoud Ronde Tuin (incl. materialen en kennisontwikkeling, snuffeldag boswachters, cursus op locatie); • Promotie en (omgevings)-communicatie, d.m.v. organiseren openingsmoment en tijdelijk infobord over bouw en historie.
Stichting Graaf Carel van Lynden	€ 150.890	Restauratie koetshuis Keukenhof	<p>Restauratie en bouwkundig herstel koetshuis, incl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen 2 dakkapellen en 10 oude dakvensters; • Plaatsen 9 nieuwe passende metalen dakvensters; • Viering afronding restauratieprojecten Keukenhof.
Stichting Graaf Carel van Lynden	€ 43.253	Restauratie washuisje Keukenhof	Restauratie en bouwkundig herstel washuisje
NSW landgoed Oostergeest	€ 10.000	Toegankelijk houden parkbos landgoed Oostergeest	<ul style="list-style-type: none"> • Vervangen 2 houten funderingsjukken van de voetbrug naar het parkbos; • Kappen en afvoeren 20 populieren in parkbos.
Stichting Monument en Verhaal	€ 47.500	Verhalen van Hollands Buiten	<ul style="list-style-type: none"> • 10 theatrale verhalen maken en vertellen, vastleggen in reader; • 10 oral history verhalen ontwikkelen en vastleggen in 5-minuten films; • Eén historisch maatwerkverhaal over de hele landgoederenzone maken, vertellen, en vastleggen in de al genoemde reader; • Eén 5-minutenfilm over de Landgoederenzone als geheel; • Ontwikkelen en geven van een training voor vrijwilligers van de

			<p>buitenplaatsen in het vertellen van het voor hun locatie ontwikkelde verhaal. Er wordt 3x een training van 3 blokken gegeven, max. 8 deelnemers per groep. Voor de training wordt een standaard hand-out ontwikkeld. Deelnemers krijgen deze hand-out (aangepast per locatie) en een certificaat.</p>
Carnegie Stichting – Vredespaleis	€ 11.000	Restauratie en conservering tuinbeelden en Exedra (vredesbank)	<ul style="list-style-type: none"> • Restauratie en conservering Exedra; • Restauratie en conservering 2 tuinbeelden (Erasmus en Werker).
Carnegie Stichting - Vredespaleis	€ 10.000	Aanpassing en uitbreiding audiowandelroute 'Kunst in de tuin van het Vredespaleis'	<p>Aanpassing en uitbreiding audiowandelroute d.m.v.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanpassen teksten, ontwikkelen nieuwe teksten/inhoudelijke elementen, toevoegen artistieke elementen (bijv. geluidseffecten), bewerken van platte teksten naar theaterteksten; • Technische aanpassingen wandeling d.m.v. aanleggen wifipunten in de tuin en aanpassing techniek in de tuin (spots bij lichteffecten in tuin bij avondversie); • Inladen teksten in audiosysteem; • Bestaande teksten vertalen naar Engelse spreektekst; • Promotiecampagne d.m.v. poster en advertenties.
Gemeente Leidschendam-Voorburg	€ 35.166	Parkherstel en herontwikkeling park Vreugd en Rust, fase 2	<ul style="list-style-type: none"> • Herontwikkeling gebied rond kleine vijver, d.m.v. plaatsen houten duiventil (3x3 meter), terugbrengen kleine vijver (ca. 100 m²), plaatsen metalen hekwerk rond vijver met 4 poorten (105 m), aanleg pad om de vijver, aanleg gazon tussen vijver en hekwerk; • Aanschaf en plaatsen kas in de kruidentuin (17 m²), aanbrengen bekleding trafostation; • Plaatsen 12 Zocherbanken incl. verankering, antigraffiti en aanpassing ondergrond met baksteen straatwerk; • Grote Kas: terugbrengen 6 kasramen (1,30x1,50 m) en 4 kasramen boven dichte panelen (1,30 x 0,50 m.);

			<ul style="list-style-type: none"> • Plaatsen houten (afsluitbaar) toegangshek aan Oosteinde, incl. houten brugleuningen en overklimhekwerken aan weerszijden..
Gemeente Wassenaar	€ 74.250	Parkherstel park De Wittenburg, fase 2	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste herstelwerkzaamheden: profileren en beschoeien Kasteelvijver en zijarmen o.b.v. uitvoeringsplan. Oeverprofiel wordt opgenomen in maatvast autocadkaart, incl. technische uitwerkingen: uitzetkaart o.b.v. meetpunten, technische details over de gewenste opbouw en materialisatie van de beschoeiing; • Inmeting terrein en aanvullende planvorming. Inmeting wordt vastgelegd in digitale overzichtskaart en in detailuitwerkingen t.b.v. behoud en herstel, ontsluiting voor recreatie, zonerings; • Publieksfolder over De Wittenburg, met recreatieve routes (analoog aan serie folders voor Wassenaarse parken).
Kasteel De Wittenburg	€ 200.815	Restauratie kademuur	Restauratie kademuur, incl. verwijderen 3 bomen
Kasteel De Wittenburg	€ 66.399	Restaureren en toegankelijk maken markante kasteeltoren	<ul style="list-style-type: none"> • Restaureren interieur toren, ontwerp van restauratie n.a.v. uit te voeren rapportage bouwhistorische verkenning; • Toegankelijk maken voor bezoekers d.m.v. nieuwe trap, installatie, afwerking interieur, incl. gangbaar maken klok en feestelijke opening van project
Limes			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Activiteit	Prestaties
Nederlandse Limes Samenwerking (NLS)	€ 50.000	Limes Visitors Hub / conservering & presentatie Romeinse palen	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling Limes Visitors Hub in Archeon (onderdeel nominatiedossier UNESCO); • Conservering en presentatie Romeinse palen (opgegraven in Valkenburg tijdens archeologisch onderzoek Rijnland Route).
Erfgoedplatform Katwijk/Valkenburg, werkgroep Romeinen	€ 30.000	Katwijk, knooppunt van een wereldrijk	<ul style="list-style-type: none"> • Haalbaarheidsonderzoek project visualisering Limes in Katwijk; • Markering begrenzing Fort

(Stichting in oprichting)			<p>Brittenburg;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realisering Limes Lab; • Realisering Amphitheater in Rijnmond te Katwijk aan Zee; • Markering Limes door Katwijk in de vorm van pilaren (inclusief bouw 'tiny houses').
Cultuurfonds Oegstgeest (Stichting)	€ 30.000	'Hoe wordt de Limes tot een beeld in Oegstgeest ?'	Kunstproject in nieuwe woonwijk Nieuw Rhijngeest te Oegstgeest waarin de Limes zichtbaar wordt gemaakt in de vorm van een kunstwerk (inclusief prijsvraag, realiseren ontwerp, uitvoering en onthulling kunstwerk)
Stichting Waterrecreatie Nederland	€ 63.300	Ervaar de Romeinse Rijn en Vliet, fase 2021-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren vaarverbindingen dmv plaatsen aanlegsteigers; • Ontwikkelen vaararrangementen; • Bebording optimaliseren dmv plaatsing informatiezuilen langs de vaar-, wandel- en fietsroutes.
Iperse Bruggen	€ 25.000	Beleef UNESCO, Ervaar NIGRVM PVLLVM	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen vaararrangementen rondom aanlegsteiger Haven van Zwammerdam; • Zichtbaar maken van vindplaats Zwammerdam schepen en castellum nabij bezoekerscentrum NIGRVM PVLLVM; • Actualiseren wisseltonstelling archeologische vondsten in het bezoekerscentrum NIGRVM PVLLVM.
Stichting Mooi Matilo	€ 45.000	Soldatenbarak in Park Matilo	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren ontwerp soldatenbarak in Park Matilo op basis van uitgangspunten van het Kwaliteitsteam van de Nederlandse Limes Samenwerking (NLS); • Aanleg infrastructuur in Park Matilo als voorbereiding op plaatsing soldatenbarak
Stichting Museumpark Archeon	€ 35.440	Via Albaniana	Realiseren Romeinse weg 'Via Albaniana' in het Museumpark Archeon inclusief presentatie van Romeinse palen
Gemeente Leidschendam-Voorburg	€ 10.000	Romeinse entree gemeente Leidschendam-Voorburg, stationsplein Voorburg	Opstellen ontwerp voor plaatsen beeldmateriaal op Romeinse zuilen in stationsgebied NS station Voorburg naar een idee/initiatief van ontwerpbureau Modern Murals (fase 1 in 2021 van uitvoeringsplan)

Hazenberg Archeologie	€ 15.000	'Do You Remember?'	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren interviews met deelnemers aan opgraving Zwammerdam schepen in 1971/1972; • Uitgave boek en beeldmateriaal ter viering van het 50 jarig jubileum van genoemde opgravingen
Oude Hollandse Waterlinie			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Activiteit	Prestaties
Stichting Oude Hollandse Waterlinie	€ 68.400	Jubileumjaar 2022	<ul style="list-style-type: none"> • Projectleiding gericht op voorbereiding, coördinatie, organisatie en merk en marketing van het jubileumprogramma 350 jaar Oude Hollandse Waterlinie in 2022; • Uitvoering projecten canon van de waterlinie, waterlinie academie, ontwikkeling reizende tentoonstelling en Tour of Freedom.
Stichting Liniebreed Ondernemen	€ 20.000	Routegids	Gids met de 10 beste wandel- en fietsroutes van de Oude Hollandse Waterlinie.
Erfgoedhuis Zuid-Holland	€ 44.000	Duurzaam educatieproject	Educatieproject voor het basisonderwijs in minimaal 4 gemeenten gericht op een duurzaam lespakket /leerlijn met aansluiting op onderwijs doelen (in samenwerking met Kunstgebouw en Stichting Oude Hollandse Waterlinie).
Stichting Cultuur en Historie Nieuwerbrug en Omstreken	€ 22.000	Muziektheater water en vuur en re-enactmentfestival	<ul style="list-style-type: none"> • Muziektheaterproductie water en vuur uitgevoerd op minimaal 6 locaties in 2022 met daarin de verhalen / belevenissen van personages in het rampjaar centraal staan; • Re-enactment festival en markt in Nieuwerbrug.
Gemeente Gorinchem	€ 49.956	Restauratie Melkheul	Restauratie coupure / inlaat Melkheul, onderdeel vestingwal Gorinchem.
Historische Kring Nieuwpoort	€ 50.000	Tentoonstelling over vestingstad Nieuwpoort en haar ligging aan de Oude Hollandse Waterlinie fase II	Uitwerking ontwerp en inrichting tentoonstelling in het oude Stadhuis Nieuwpoort over de Oude Hollandse Waterlinie.
Gemeente Molenlanden	€ 12.500	Twin cities	<p>Samenwerkingsprogramma van Schoonhoven en Nieuwpoort over het verhaal van deze twincities:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organiseren jaarlijkse evenementen; • Realiseren informatiepunten Oude Hollandse Waterlinie; • Via speelse wijze bij waterelementen

			<p>in de openbare ruimte de werking van de Oude Hollandse waterlinie (inundatie) voor kinderen zichtbaar maken;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan van aanpak ontwikkeling Struinpad Nieuwpoort naar Schoonhovense veer.
Gemeente Krimpenerwaard	€ 23.000	Versterking beleving elementen en structuren Oude Hollandse Waterlinie	<ul style="list-style-type: none"> • Beleving Franse kade verbeteren in relatie tot de Koeneschans; • Versterken historisch groen aan de zuidoost zijde vesting Schoonhoven en versterken beleving buiten de Veerpoort; • Restauratie deel vestingwal oostzijde Schoonhoven.
Stichting Struinen en Vorsen	€ 20.000	Oude Hollandse Waterlinie leeft en bloeit	Vertellen van het verhaal van de Oude Hollandse Waterlinie in combinatie met biodiversiteit door kunstenaars, omwonenden en kinderen op 6 plekken in de Oude Hollandse Waterlinie.
Uitgeverij Matrijs	€ 10.000	Boek over de Oude Hollandse Waterlinie	Rijk geïllustreerd inhoudelijk overzichtswerk over de Oude Hollandse Waterlinie (ca. 175 pag.).
Historische vereniging die Goude	€ 10.000	Gouda en de Oude Hollandse Waterlinie	<ul style="list-style-type: none"> • Expositie in de Agnietenkapel, streekarchief Midden-Holland en museum Gouda; • Minimaal 2 stadswandelingen met gids; • Publicatie om Gouda en de relatie met de Oude Hollandse Waterlinie bekender te maken.
Erfgoedhuis Zuid-Holland	€ 10.000	Paspoort Oude Hollandse Waterlinie	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van een Paspoort Oude Hollandse Waterlinie waaraan minimaal 8 locaties deelnemen; • Stempels voor de locaties.
Stichting Vesting3hoek	€ 10.000	Vestingdagen 2021	Organiseren programmaonderdeel Oude Hollandse Waterlinie tijdens de vestingdagen.
Gemeente Gorinchem	€ 12.500	Cultuurhistorisch onderzoek vestingwallen	Onderzoeksrapport cultuurhistorisch onderzoek vestingwallen met aandacht voor de Oude Hollandse Waterlinie.
Trekvaarten			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Activiteit	Prestaties
Natuurmonumenten	€ 30.000	Recreatief knooppunt landgoederen Tempel en Nieuw-Rhodenrijs	<p>Ontwikkeling recreatief knooppunt van de landgoederen, met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatiemateriaal (maquette, visuals, argumented reality,

			<p>audiotour) voor mobiel informatiepunt;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyse kansen voor ontwikkelen tot boegbeeldproject.
Mooi Voorburg	€ 36.000	Park Vreugd en Rust aan het water	<p>Beter gebruik van het landgoed met het terugbrengen van een brug langs de Vliet, zodat de centrale vijver weer aangesloten is op de trekvaart. Met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realisatie houten brug; • Tijdelijke voorzieningen; • Doorsteek; • Aanpassing oeverbescherming.
Stichting Museum van Marken	€ 45.000	Oude en nieuwe trekvaarroutes weer terug op Delftse Schie	<p>Meer beleefbaar en toegankelijk maken van de Delftse Schie door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 informatiepunten en 4 informatiepanelen; • Opstarten routes; • Onderzoek op- en afstapplaatsen; • Publicatie (ontwikkeling en uitvoering boek); • 1 op- en afstapplaats veilig en aantrekkelijk maken (hekwerk).
Stedelijk Museum Schiedam	€ 70.000	Diorama Schiedam – 750 jaar leven aan de Schie	<p>Ontwikkeling en realisering Diorama Schiedam over 750 jaar leven aan de Schie (themajaar), met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Content; • Materiaal en vormgeving; • Educatie/ interactie; • Marketing.
Stichting De Ooievaart	€ 10.000	Spinoza (vaar)routes	<p>2 Filosofische (vaar)routes over Spinoza langs plaatsen waar hij gewoond en gewerkt heeft aan de trekvaart. Met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Content/ schrijven; • Folder; • Website; • Promotie/ 2 vaartochten.
Stichting Verborgene Stad	€ 45.000	Canals 5D+	<p>Twaalf nieuwe 'hotspots' voor de VR-reconstructie van het 17^e-eeuwse trekvaarten-netwerk met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek 12 hotspots; • 3D VR-reconstructie; • Uitbreiding platform/ mobiele applicatie; • PR activiteiten (educatie, film, podcast, vlootshouw).
Museum de Zwarte Tulp	€ 30.000	Hollandse bollenvelden 1850 – 2000	<ul style="list-style-type: none"> • Tentoonstelling over ontwikkeling van het schilderen van bollenvelden langs Haarlemmertrekvaart;

			<ul style="list-style-type: none"> • Routekaart.
TU Delft	€ 15.000	Erfgoed onthult. Trekvaarten binnen het waterverband	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek bijdrage watersysteem in het middengebied van Zuid-Holland (Vliet en Schie e.o.) in relatie tot klimaatopgave; • Publicatie.
Waterdriehoek			
Subsidieontvanger	Maximale subsidie	Activiteit	Prestaties
Dordrechts Museum	€ 35.000	3D-beleving van de Sint-Elisabethvloed	Een digitale 3D-animatie over de Sint-Elisabethvloed en de betekenis daarvan voor Dordrecht en Zuid-Holland
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	€ 70.000	Plaatsen NKM-kraan op Noordkade Hendrik-Ido-Ambacht	Plaatsing van historische kraan op belangrijk entrepunt van Hendrik-Ido-Ambacht
Lüchinger Architects	€ 50.000	Kraanbaan Staalkade	60 meter historische kraanbaan op staalindustrieterrein Nedstaal in Alblasserdam verplaatst
Stichting Werelderfgoed Kinderdijk	€ 25.000	Alles heeft zijn (tijd)machine	Tijdmachine die de verhalen vertelt van de Sint-Elisabethvloed, de strijd tegen het water en uitdagingen voor de toekomst. Permanente experience in historisch schip bij Kinderdijk
Binnenvaartmuseum	€ 70.000	Inrichten ruim Franse motor Marot	Inrichten ruim van de Franse motor Marot als tentoonstellings/multifunctionele ruimte
Stichting voor de Werkplaats	€ 20.000	Verbinding in tijd	Muurschilderingen (minimaal 275 m2) met thema 'water' in fietstunnel tussen centrum Dordrecht en de Biesbosch

Den Haag, 8 december 2020

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

secretaris
drs. H.M.M. Koek

voorzitter,
drs. J. Smit